

Charlotte Hyltén-Cavallius og Fredrik Svanberg 2016. *Älskade museum; Svenska kulturhistoriska museer som kulturskapare och samhällsbyggare*. Lund, Nordic Academic Press. 211 sider.

Anmeldt av Christine Snekkenes

Boken *Älskade museum; Svenska kulturhistoriska museer som kulturskapare och samhällsbyggare* er et velkomment bidrag til museumsforskningen og omhandler mangfold og representasjon i museet. Den er skrevet av Fredrik Svanberg som er arkeolog og arbeider som forskningssjef ved *Statens historiska museer*, og Charlotte Hyltén-Cavallius som er etnolog og forsker ved *Institutet för språk og språkminnen*. Forfatterne undersøker ulike fenomener knyttet til representasjon av blant annet identitet, etnisitet, kjønn og alder.

Museenes besøkstall er i Sverige, som i mange andre land i verden, stadig økende og bare de siste to tiårene hevdes det at antall museer i verden har vokst fra 23 000 til 55 000. Samfunnets oppfatning av museet som støvete og utdatert har åpenbart forandret seg og museene jobber kontinuerlig for å være samfunnsrelevante, politisk engasjerte og endringsvillige.

Tittelen *Älskade museum* spiller på den svenske kjærligheten for museet, men problematiserer det forfatterne beskriver som kjærlighetens dilemma. Det som samles inn og iscenesettes som «vår kulturarv» er avgjørende for hvilke mennesker som passer inn i «vi-et». Ulike tolkninger av historie gjøres hver gang en utstilling settes opp eller en forsker løfter pennen. Utvalget som blir gjort i de ulike museumsprosessene innebærer at museet som kulturprodusent har makt over hvilke holdninger som formidles ut til publikumet. Hvordan blir den offentlige museumskulturen gjort samfunnsnyttig og tilgjengelig for alle? Hvordan blir samfun-

nets og ulike individers historie presentert på museum? Er museet til for alle grupper eller bare noen? Dette er spørsmål som stilles i innledningen og som forfatterne besvarer fra ulike perspektiver.

Boken er delt inn i fem kapitler der tre hovedkapitler er basert på empiriske studier av utstillinger. Kildematerialet er hovedsakelig nyere forskning innen museologi og kulturvitenskap, ytringer i ulike nettforum, offentligmeldinger og rapporter, egne studier av utstillinger og samtaler med ansatte på museene. Fredrik Svanberg har skrevet kapittel to «Museer, nationalism og ultranationalism». Charlotte Hyltén-Cavallius har skrevet kapittel tre «Utstallt religion – religiøse kulturarv på svenska museer», mens Svanberg har skrevet det fjerde kapitlet «Vår er museet?». Det innledende og det avsluttende kapittelet har de skrevet sammen.

Innledningen beskriver svensk museumshistorie fra private samlinger på 1600-tallet og frem til dagens museumskultur, samt skisserer problemstillinger som blir drøftet i boken. Det avsluttende kapittelet oppsummerer hovedfunnene i de ulike kapitlene og problematiserer kjærligheten for museene nå og i fremtiden. Innledningen setter etter min mening de følgende kapitlene inn i en god historisk- og forskningskontekst. Det avsluttende kapittelet er imidlertid noe repetitivt og kunne vært kortere og mer konsentrert. Helt til slutt finnes en appendix som beskriver undersøkelsene og kildematerialet. Dette bidrar til å berike kapitlene og gir leseren et innblikk i det omfattende kildearbeidet som ligger bak.

Svanbergs kapittel to trekker fram hvordan høyreekstreme og andre ekstremnasjonalistiske grupper i dag bygger på og manipulerer deler av historien for å skape en forestilling om et svensk «vi». Forfatteren undersøker hvilke konsekvenser dette har

for museer i Sverige. Kapittelet følger den historiske utviklingen av nasjonsbyggingen i Sverige på 1400-tallet, nasjonalismens storhetstid på slutten av 1800-tallet og frem mot midten av 1900-tallet – tiden da mange historiske oppslagsverk og nasjonale museer ble opprettet. Videre beskrives 1930-tallets oppblomstring av den tyske nazismen og dagens høyreekstremisme. Den tyske nazismen på 30- og 40-tallet og dagens høyreekstremister har, ifølge Svanberg, til felles idealisering av den store nasjonale historien og en forestilling om det svenske folkets historiske kontinuitet.

Kapittelet undersøker også ulike nettforum for høyreekstreme ytringer der den «svenske nasjonale historien» blir fremhevet og hvor det utløses svært aggressive kommentarer når museenes historieformidling ikke bygger opp om denne. For høyreekstreme innebærer interessen for den nasjonale historien en idé om en tapt gullalder. I Norden handler dette ofte om vikingtiden, skriver Svanberg. Han trekker blant annet fram ultranasjonalisten Anders Behring Breiviks etterspørsel etter bøker om Norges historie den første tiden han satt i fengsel. Breiviks manifest viser også at det fantes et tydelig element av historiefortolkning i motivet for hans forbrytelse.

I kapittel tre utforsker Charlotte Hyltén-Cavellius hvordan religion og religiøse gjenstander fremstilles i museene. Hun tar utgangspunkt i studier av tre utstillinger: *Islam – kunst och kultur* ved Historiska museet, *Skulpturhallen – religioner i Asien*, ved Östasiatiska museet og *Maria – drömmen om kvinnan* ved Historiska museet. Forfatteren hevder at museene ikke løfter frem gjenstandenes religiøse dimensjon,

men ofte heller fremstiller dem som kunst. Gjennom undersøkelser av flere utstillinger ser hun en tendens til å se bort fra religion som et samtidig fenomen og heller stille gjenstandene ut i en historiserende kontekst. Forestillingen om Sverige som et sekulært land kan, ifølge Hyltén-Cavellius, gjøre det vanskelig for museene å la religiøse stemmer komme til orde i utstillinger om religion.

I kapittelet «Vem är museet?» undersøker Svanberg menneskene på kulturhistoriske museum. Han slår fast at spørsmålet «hvem er museet?» kan omfatte både mennesker som jobber med historie og kulturarv i Sverige og mennesker som representeres i museenes utstillinger. Svanberg mener at den svenske museums- og kulturarvssektoren ikke representerer mangfoldet i befolkningen slik Sverige ser ut i dag. Og han spør seg hvordan kjønn, alder, funksjonshemning, etnisitet, minoriteter, seksuell orientering og religiøs tilhørighet stilles ut ved ulike museer. Gjennom bilder og beskrivelser gir kapittelet innsikt i en rekke utstillinger som fremstiller ulike mennesker og identiteter.

Boken *Älskade museum* tar utgangspunkt i svenske museer og den svenske kjærligheten til museer. Imidlertid kunne forfatterne i større grad satt tematikken i en nordisk eller internasjonal kontekst. Boken problematiserer museene som samfunnsaktører og deres rolle som kulturskapere i et fragmentert, komplekst politisk og religiøst landskap som i realiteten strekker seg over landegrensene. Boken tar opp viktige problemstillinger som formidlere av kulturarv og historie i 2016 ikke kan la være å ta innover seg og er derfor et tankevekkende bidrag til forskningen på museer og museenes praksis.